

Er Københavns Kommunes idrætsforeninger tilfredse med deres rammebetingelser?

En kvantitativ undersøgelse af tilfredsheden med kommunens idrætsfaciliteter blandt københavnske idrætsforeninger

TANJA RITT VESTERGAARD, LINE DAMKJÆR KRUSE & KARSTEN ELMOSE-ØSTERLUND

Københavns Kommune er den danske kommune, der har den dårligste dækning af idrætsfaciliteter. Denne artikel undersøger, med udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse blandt 350 københavnske idrætsforeninger, tilfredsheden med idrætsfaciliteterne, herunder om foreningerne oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket.

TANJA RITT VESTERGAARD

Cand.scient. i Idræt og Sundhed (2018) ved SDU

tanja.r.vestergaard@gmail.com

LINE DAMKJÆR KRUSE

Cand.scient. i Idræt og Sundhed (2018) ved SDU

kruse@line-kruse.dk

KARSTEN ELMOSE-ØSTERLUND

Lektor, ph.d.

Institut for Idræt og Biomekanik, SDU

kosterlund@health.sdu.dk

INTRODUKTION

Historisk set har der været en betydelig opmærksomhed på foreningsidrættens rammer og vilkår. Allerede da de første idrætsforeninger blev dannet, ydede flere kommuner tilskud til foreningerne, primært ved at stille faciliteter gratis til rådighed. I 1940erne var der en beskeden pligt til at anvise lokaler, som blev udvidet i 1954. Med Fritidslovens vedtagelse i 1968 og dens afløser, Folkeoplysningsloven fra 1991, blev kommunernes forpligtelse til at støtte foreningerne yderligere skærpet (Ibsen, 1996). Kort fortalt er Folkeoplysningsloven en rammelov, som fastsætter nogle minimumsforpligtelser for den kommunale støtte til idrætsforeninger. Ifølge loven er kommunerne forpligtede til at stille faciliteter gratis til rådighed eller yde tilskud på minimum 65% til leje af privatejede idrætsfaciliteter til gavn for foreningernes medlemmer under 25 år. Derudover er kommunerne forpligtede til at yde medlemsstøtte til foreninger med aktiviteter for børn og unge under 25 år (Ibsen et al., 2016). Kommunerne har, inden for Folkeoplysningslovens rammer, frie hænder til at tilrettelægge deres egne strategier for tilskud til folkeoplysende

aktiviteter. Det har vist sig at have betydning både for fordelingen af støtten og størrelsen deraf. Eksempelvis viser en opgørelse fra 2005, at den kommune, der anvendte flest midler på idræt og fritid, brugte mere end ti gange så meget som den kommune, der brugte mindst (Ibsen, 2006).

Ud fra en antagelse om, at det offentlige støtteniveau har betydning for idrætsforeningernes aktiviteter, funktion og trivsel, har de kommunale forskelle haft en vis politisk bevågenhed. Et eksempel herpå er den opmærksomhed, der har været omkring de rangeringer af landets kommuner ud fra hvor gode rammer og vilkår, de stiller til rådighed for idrætsforeningerne, som Danmarks Idrætsforbund (DIF) har udarbejdet (Borch, Fester, Kirkegaard, Gottlieb & Gudnitz, 2013; Fester, 2017). Antagelsen om, at kommunale rammebetingelser har betydning for idrætsforeningernes aktiviteter, funktion og trivsel forekommer rimelig. Imidlertid er der, som vi senere vil vise, ikke forskningsmæssigt belæg for at påstå, at forholdet er ligefrem proportionelt i den forstand, at større kommunale udgifter og flere faciliteter er positivt korreleret med antallet af foreningsmedlemmer eller foreningernes trivsel. I det hele taget er der behov for flere studier, der undersøger sammenhængen mellem politiske (kommunale) prioriteringer på idrætsområdet og de rammebetingelser, som bliver stillet til rådighed for foreningsidrætten, på den ene side og foreningernes aktiviteter, funktion og trivsel på den anden.

Denne artikels formål er at undersøge om, og i givet fald hvordan, kommunale rammebetingelser i Københavns Kommune hænger sammen med tilfredsheden blandt kommunens idrætsforeninger. Fokus vil i den forbindelse være på betydningen af faciliteterne, som udgør den, økonomisk set, væsentligste del af støtten fra kommunerne til foreningsidrætten (Thøgersen & Iversen, 2014).

Der er flere årsager til, at Københavns Kommune er interessant, men den væsentligste er i denne sammenhæng, at Københavns Kommune, sammenlignet med andre kommuner, har en relativ dårlig facilitetsdækning, som ydermere varierer betragteligt mellem kommunens bydele. Dertil kommer, at der fra politisk side har været særlig fokus på de udfordringer, som følger af manglen på faciliteter. Begge forhold bliver uddybet i det følgende afsnit.

KØBENHAVNS KOMMUNE – KONTEKST OG RAMMEBETINGELSER

Kontekst

Københavns Kommune er landets største kommune med mere end 600.000 indbyggere. Der er udsigt til en betydelig befolkningstilvækst i de kommende år (godt 20% frem mod 2031) og dermed en forventet stigning i antallet af idrætsaktive i kommunen. Befolkningstætheden er i forvejen den næststørste i Danmark – kun overgået af Frederiksberg kommune. 80% af Københavns Kommunes børn og

unge (7-15 år) og 61% af de voksne (16+ år) er idrætsaktive. For børn og unge er tallet tre procentpoint lavere end på landsplan, mens tallet for voksne er identisk med landsgennemsnittet, om end lavere end i andre storbykommuner som Frederiksberg (65%) og Aarhus (67%). Det gælder for både børn, unge og voksne i København, at en markant lavere andel end på landsplan er aktiv i idrætsforeninger. Således er det 76% af kommunens børn og unge, der er foreningsaktive, mod 86% på landsplan. Blandt de voksne er 33% foreningsaktive mod 39% på landsplan. Til gengæld er deltagelsen i kommercielt organiseret idræt højere blandt børn og unge (26%) samt voksne (34%) i København end i hele landet, hvor 22% af børn og unge samt 25% af de voksne dyrker kommercielt organiseret idræt. Deltagelsen i selvorganiseret idræt adskiller ikke København væsentligt fra landsgennemsnittet. Samlet set viser tallene, at graden af foreningsdeltagelse i Københavns Kommune blandt børn, unge og voksne er markant lavere end på landsplan, og at der er en relativ stor andel af borgere, der dyrker kommercielt organiseret idræt (Eskelund, 2017; Storm & Rask, 2017).

Rammebetingelser

Når det gælder facilitetsdækningen, er Københavns Kommune, målt på antal faciliteter pr. indbygger, den kommune i Danmark, som har den dårligste facilitetsdækning. Så selv om borgerne i en storbykommune som København har relativt kort til en idrætsfacilitet, så er der altså flere foreninger og borgere, der skal deles om de samme faciliteter (Toft & Jensen, 2017). Problemstillingen er ikke unik for København, men den er, pga. den – i en dansk sammenhæng – store befolkningstæthed og tætte bebyggelse, særlig udtalt i netop den danske hovedstadskommune. I tilgift hertil viser en analyse af DGI Storkøbenhavn, at mere end halvdelen af de københavnske børneforældre har oplevet, at deres børn har stået på venteliste til en foreningsaktivitet, og at mere end to tredjedele savner idrætstilbud målrettet deres barn/børn. Som forklaring på ventelisteproblematikken angiver flere foreninger mangel på facilitetstid og -adgang (Kirkegaard, 2018).

Københavns Kommune er imidlertid også kendetegnet ved store forskelle i facilitetsdækningen mellem kommunens ti bydele. Dårligst er dækningen i indre by med hele 18.306 indbyggere pr. facilitet, mens dækningen er bedst i Vanløse, hvor kun 797 borgere deles om hver idrætsfacilitet (se tabel 1).

Tabel 1. Oversigt over indbyggertal og kommunale idrætsfaciliteter i Københavns 10 bydele

Bydel	Indbyggertal	Idrætsfaciliteter	Indbygger pr. idrætsfacilitet
Indre by	55.493	3	18.497
Østerbro	79.276	47	1.686
Nørrebro	80.572	23	3.503
Vesterbro/Kgs. Enghave	67.884	22	2.086
Valby	56.274	45	1.251
Vanløse	40.843	51	801
Brønshøj-Husum	44.741	19	2.347
Bispebjerg	55.239	45	1.228
Amager Øst	57.673	43	1.341
Amager Vest	71.755	36	1.993
Uden for inddeling	3.569		
I alt	613.319	334	

Note: Kommercielle fitnesscentre er ikke medregnet i idrætsfaciliteter. Medregnet er idrætshaller, svømmefaciliteter, fodboldbaner, skydeanlæg, tennisbaner, skøjtebaner, atletikanlæg og golfanlæg. Kilder: (Indbyggertal i bydele: Københavns Kommune, 2018, s. 1. Idrætsfaciliteter: Storm & Rask, 2017, s. 45).

Flere parametre peger således på, at der i Københavns Kommune eksisterer en særlig udfordring med adgangen til faciliteter for at dække behovet i foreningsidrætten specifikt og blandt de idrætsaktive generelt. De gennemførte undersøgelser af foreningernes kommunale rammevilkår underbygger dette. Disse gentagne kommuneundersøgelser placerer Københavns Kommune i den tunge ende af skalaen, når det gælder foreningernes vurdering af kommunens faciliteter (Borch, Fester, Kirkegaard, Gottlieb & Gudnitz, 2013; Fester, 2017). Den seneste undersøgelse placerer Københavns Kommune som nummer 88, når det gælder adgangen til faciliteter, som nummer 77 når det gælder kvaliteten af faciliteterne, og som nummer 85 når det gælder spørgsmålet om, hvorvidt foreningernes behov for faciliteter bliver dækket. Rapporten viser ligeledes, at Københavns Kommunes rangering på disse parametre har været nogenlunde uændret fra 2013 til 2017 (Fester, 2017).

Københavns Kommune italesætter selv manglen på idrætsfaciliteter og konsekvenserne for idrætsdeltagelsen som store udfordringer. En gennemlæsning af alle københavnske idrætspolitikker, fra den første i 1988 og frem til den gældende Kultur- og Fritidspolitik 2016-2019, viser da også, at der gennemgående har været politisk fokus på manglen på faciliteter. Derudover bliver den store diversitet i fordelingen af idrætsfaciliteterne i kommunens ti bydele omtalt som en særskilt problemstilling. Der er i politikkerne ikke alene fokus på foreningsidrættens vilkår. Faktisk viser en gennemgang af politikkerne, at fokus i stigende grad har været på faciliteter, der understøtter den selvorganiserede idræt (Eskelund, 2017).

BETYDNINGEN AF KOMMUNALE RAMMEBETINGELSER FOR (FORENINGS)IDRÆTTEN

I en dansk sammenhæng har enkelte studier undersøgt betydningen af de kommunale rammebetingelser for foreningsidrætten, og resultaterne varierer noget. Thøgersen og Iversen (2014) fandt frem til, at facilitetsdækning havde betydning for tætheden af foreninger og foreningsmedlemmer i en kommune samt for idrætsforeningernes tilfredshed med faciliteterne. Jo flere indbyggere der delte en idrætsfacilitet, desto færre foreninger og foreningsmedlemmer var der i kommunen, og desto mindre tilfredse var idrætsforeningerne med faciliteterne. I et senere studie fandt Pilgaard og Nielsen (2017), at facilitetsdækningen ikke havde en selvstændig betydning for foreningsdeltagelsen i de danske kommuner. De fandt heller ikke en statistisk signifikant sammenhæng mellem facilitetsdækningen i kommunerne og foreningernes tilfredshed med faciliteterne eller deres trivsel (Pilgaard & Nielsen, 2017). I det seneste danske studie undersøgte Elmoose-Østerlund og Iversen (2019) betydningen af direkte og indirekte kommunale økonomiske tilskud til foreningsidrætten samt facilitetsdækningen i kommunerne for tætheden af foreninger i en kommune samt deltagelsen blandt børn og unge (under 25 år) og blandt voksne (25+ år). De fandt en statistisk signifikant sammenhæng mellem facilitetsdækningen i en kommune både generelt og inden for udvalgte idrætsgrene (badminton, fodbold, gymnastik, håndbold og svømning). Resultaterne viste imidlertid, at det især var tætheden af foreninger og foreningsdeltagelsen blandt børn

og unge, som viste en betydelig sammenhæng med facilitetsdækningen. Det var i mindre grad tilfældet for voksnes foreningsdeltagelse.

Internationalt er der en større litteratur, som undersøger betydningen af facilitetsdækning for idrætsdeltagelse. Studierne varierer på deres udfaldsmål i forhold til, om de måler specifikt på foreningsdeltagelse eller om de ser på idrætsdeltagelse i og uden for foreninger. Uanset udfaldsmål identificerer studierne imidlertid en række statistisk signifikante sammenhænge mellem facilitetsdækningen i en kommune eller et afgrænset lokalområde og deltagelsen i idrætsforeninger (Eime et al., 2017; O'Reilly, Berger, Hernandez, Parent, & Séguin, 2015; Wicker, Hallmann, & Breuer, 2013) eller idrætsdeltagelse i bred forstand (Hallmann, Wicker, Breuer, & Schönherr, 2012; Hallmann, Wicker, Breuer, & Schüttoff, 2011). Det varierer fra studie til studie – og dermed mellem forskellige nationale kontekster – hvilke faciliteter, der har betydning for deltagelsen i (forenings)idrætten. Disse forskelle er det ikke muligt at udfolde inden for rammerne af denne artikel. For en mere detaljeret gennemgang henviser vi til Elmoose-Østerlund & Iversen (2019). I den internationale litteratur har det ikke været muligt at identificere studier, der specifikt undersøger betydningen af facilitetsdækningen for foreningernes tilfredshed med faciliteterne.

Opsamlende kan man, på baggrund af de nationale og internationale studier, argumentere for, at facilitetsdækningen i en kommune ser ud til at have betydning for tætheden af foreninger og idrætsdeltagelsen i og uden for foreningerne. Derimod er det sværere at konkludere noget entydigt, når det gælder betydningen af facilitetsdækningen for foreningernes tilfredshed med faciliteterne, dels fordi der er få studier heraf, dels fordi de eksisterende studier er kommet til forskellige resultater. Dette studie bidrager således til den eksisterende litteratur ved at sætte fokus netop på betydningen af facilitetsdækningen for foreningernes tilfredshed. Derudover skiller dette studie sig ud fra mængden ved ikke at undersøge forskelle i tilfredshed på tværs af kommunegrænser, men inden for Københavns Kommune. Det betyder, at rammebetingelserne for foreningerne bliver holdt konstant i modsætning til, hvad der er tilfældet i de tværkommunale studier. Med disse rammebetingelser holdt konstant, kan vi mere præcist undersøge betydningen af de forskelle i facilitetsdækningen, som findes i bydelene. Da bydelene udgør nogle arealmæssigt langt mere afgrænsede områder end de fleste danske kommuner, vil dette studie bedre kunne koble lokale forskelle i facilitetsdækningen med tilfredsheden blandt foreningerne i disse afgrænsede lokalområder. Omvendt vil resultaterne kun gælde for Københavns Kommune, og det er dermed usikkert, om resultaterne kan generaliseres til andre danske kommuner.

I og med at vi i denne artikel har særligt fokus på tilfredsheden med faciliteter blandt de københavnske idrætsforeninger, er det værd kort at berøre et forhold, som tidligere studier har vist, har betydning for denne tilfredshed. En undersø-

gelse blandt danske idrætsforeninger viste i den forbindelse, at de idrætsforeninger, der oplevede at være mest tilfredse med de idrætsfaciliteter, de benytter, var dem, der ejede deres egne faciliteter. De foreninger, der benyttede kommunale faciliteter, gav derimod udtryk for en lavere grad af tilfredshed (Elmose-Østerlund, Pedersen & Ibsen, 2017). På denne baggrund finder vi det relevant at inddrage ejerforhold for faciliteter sammen med facilitetsdækningen i vores analyser som to forhold, der potentielt kan have betydning for de københavnske idrætsforeningers tilfredshed med de faciliteter, de benytter.

Hypoteser

I denne artikel undersøger vi udelukkende tilfredshed med facilitetsdækningen ud fra et foreningssynspunkt, hvor foreningsformanden har vurderet tilfredsheden på vegne af foreningen. I den forbindelse vil vi, ud over at beskrive foreningernes tilfredshed, teste følgende to hypoteser, som er opstillet med udgangspunkt i den eksisterende viden:

- 1) Tilfredsheden med faciliteter vil være størst i de bydele, der har den bedste facilitetsdækning.
- 2) Tilfredsheden med faciliteter vil være størst blandt de foreninger, der benytter egne faciliteter, mens de foreninger, der benytter kommunale faciliteter, vil være mindst tilfredse.

Hypotese 2 er opstillet i direkte forlængelse af tidligere forskning, mens hypotese 1 er mindre velunderbygget. Når vi, på trods af blandede resultater i tidligere studier, forventer, at tilfredsheden med faciliteter er størst i de bydele, der har den bedst facilitetsdækning, er det fordi, vi vurderer, at der er grund til at forvente en stærkere sammenhæng mellem facilitetsdækningen i et mindre lokalområde (bydel) i en kommune end mellem tal for facilitetsdækningen i en hel kommune og tilfredsheden blandt alle kommunens foreninger.

DATA OG METODE

Til indsamling af data blandt de københavnske idrætsforeninger er en spørgeskemaundersøgelse gennemført via SurveyXact. Undersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse, som er kendetegnet ved at være et øjebliksbillede, hvor data er indsamlet til et bestemt tidspunkt (Petersen & Schaffalitzky De Muckadell, 2014, s. 127). Dermed er det, ud fra dette studie, ikke muligt at sige noget om udviklingen i tilfredshed med facilitetsdækningen blandt de københavnske idrætsforeninger, ligesom det er vanskeligt at fastlægge årsags- og virkningsforhold mellem de variable, som indgår i de statistiske analyser. Det skal der naturligvis tages forbehold for, når man læser undersøgelsens resultater.

På undersøgelsestidspunktet i foråret 2018 var der registreret 957 københavnske idrætsforeninger i Centralt ForeningsRegister (CFR). I forbindelse med denne undersøgelse blev der udsendt invitationsskrivelser til formændene i 888 af disse idrætsforeninger, hvilket svarer til 93% af alle registrerede foreninger. Forsøget på at foretage en populationsundersøgelse blev umuliggjort af manglende kontaktoplysninger, hvorfor undersøgelsen har karakter af at være en stikprøveundersøgelse. Kontakten til idrætsforeningerne blev skabt via et samarbejde med Idrætsforum København, som var behjælpelige med en mailingliste med kontaktoplysninger på 812 formænd. Denne mailingliste var ikke opdateret, hvorfor vi manuelt opsøgte kontaktoplysninger, hvilket bidrog til at vi endte med at sende spørgeskemaet ud til 888 formænd. Spørgeskemaet blev udsendt primo marts 2018 og var åben for besvarelse i fire uger. Spørgeskemaet indeholdt 19 lukkede spørgsmål samt fire åbne spørgsmål. Spørgeskemaet var inden udsendelsen blevet pilottestet af ti formænd for idrætsforeninger med forskellige ejerforhold uden for populationen. Dette blev gjort for at sikre, at vi forbedrede muligheden for at måle det tilsigtede, og dermed øgede validiteten (Olsen, 2006).

Repræsentativitet og svarprocent

Ud af de 888 formænd, vi sendte spørgeskemaet ud til, besvarede 350 formænd, hvilket giver en svarprocent på 39%. Hvis vi sammenligner stikprøven med populationen, finder vi, at små idrætsforeninger med færre end 100 medlemmer er underrepræsenterede i undersøgelsen, hvor de udgør 55% af foreningerne, mens de i populationen udgør 73% af foreningerne. I og med at der er tale om en mindre skævhed er vægtning af datamaterialet fravalgt. Yderligere bortfaldsanalyser har det ikke været muligt at gennemføre inden for rammerne af dette studie, da foreningsstørrelse er den eneste variabel, vi har haft tilgængelig for populationen. Vi kan derfor ikke udelukke, at de foreninger og foreningsformænd, som ikke har besvaret spørgeskemaet, adskiller sig systematisk fra dem, som har deltaget i undersøgelsen. Dette kunne potentielt påvirke undersøgelsens validitet, da systematisk frafald kan påvirke undersøgelsens resultater (Fowler, 2012).

At det i undersøgelsen er formanden, der svarer på foreningens vegne, har naturligvis en betydning for undersøgelsens resultater, herunder tilfredsheden med faciliteter. På den ene side må man forvente, at formanden i de fleste foreninger er den person, som har det største kendskab til foreningen. På den anden side behøver formandens vurdering ikke at være identisk med vurderingen blandt andre personer i foreningen – det være sig i foreningens bestyrelse, blandt foreningens trænere/instruktører eller blandt medlemmerne. Når vi i denne undersøgelse måler tilfredshed og årsager til forskelle heri, er det således vigtigt at holde sig for øje, at denne tilfredshed udgør en persons vurdering. Potentielt kunne undersøgelsen have givet andre resultater, hvis vi havde spurgt foreningernes medlemmer eller den brede befolkning.

Dataanalysen

Til resultatfremstillingen er der udført deskriptive statistiske analyser, fremstillet krydstabeller med tilhørende sammenhængsmål og udført regressionsanalyser. Alle dataanalyserne er udført i 'IBM SPSS Statistics'.

Afhængige variable

Idrætsforeningernes tilfredshed med idrætsfaciliteter har vi operationaliseret i to spørgsmål. I det første spørgsmål har foreningerne givet udtryk for deres holdning på en fempunkts Likert skala fra 'meget utilfreds' til 'meget tilfreds'. Spørgsmålet lød: *"Alt taget i betragtning, hvor tilfreds eller utilfreds er foreningen med de idrætsfaciliteter, som foreningen benytter?"*. Det andet spørgsmål målte tilfredshed som holdningen til, hvorvidt foreningernes behov for faciliteter blev dækket. Svarskalaen var igen en fempunkts Likert skala, men denne gang gik den fra 'meget uenig' til 'meget enig'. Udsagnet lød: *"Idrætsfaciliteterne, som foreningen benytter, dækker foreningens behov"*. Valget af en fempunkts Likert skala til at måle tilfredshed er i tråd med måden dette er blevet målt i en række andre undersøgelser (Elmose-Østerlund, Pedersen, & Ibsen, 2017; Laub, 2012, 2013; Laursen & Sørensen, 2012). Det er værd at bemærke, at respondenterne i besvarelsen af de to ovennævnte spørgsmål potentielt kan have lagt vægt på forskellige aspekter i deres besvarelse, herunder eksempelvis både faciliteternes stand eller egnethed og om der er tilstrækkeligt med faciliteter eller nok ledige tider.

Uafhængige variable

I de statistiske analyser indgår i alt fem uafhængige variable:

- bydelen hvori foreningen har adresse (de ti bydele angivet i tabel 1),
- foreningsalder (i antal år),
- ejerforhold (om foreningerne primært benytter: egne, private/selvejende eller kommunale faciliteter),
- foreningsstørrelse (målt som antal medlemmer opstillet i seks kategorier),
- organiseringsform (om foreningen er enstregenget, dvs. udbyder én idræt, eller flerstregenget, dvs. udbyder flere idrætter), og
- elleve udvalgte idrætsgrene (badminton, cykling, fodbold, gymnastik, håndbold, kampsport, kano/kajak, skydning, svømning, tennis og volleyball).

De to første variable, bydele og ejerforhold, indgår i undersøgelsens to hypoteser, mens de tre sidste, foreningsstørrelse, foreningsalder og enstregenget/flerstregenget, er anvendt som kontrolvariable i undersøgelsens lineære regressionsanalyser.

De ti københavnske bydele er opdelt efter Københavns Kommunes officielle inddeling fra 2007 (Københavns Kommune, 2017). Vi er opmærksomme på den kon-

stant stigende brug af byens rum som facilitet for idrætsudfoldelse, både organiseret i foreningsidrætten samt i den kommercielle og selvorganiserede idræt. Der er dog af praktiske hensyn ikke taget højde for bydelens ”åbne rum” i facilitetsindekset, og vi har derfor ikke haft mulighed for at inddrage mulighederne for udendørs aktiviteter i de enkelte bydele i facilitetsindekset. Dette kan betragtes som en svaghed, da dette muligvis kan influere på vurderingen af idrætsfaciliteterne.

Variablen ejerforhold skelner mellem egne, private/selvejende og kommunale faciliteter. Som beskrevet i litteraturgennemgangen har tidligere studier vist, at foreninger, der anvender egne faciliteter, er mere tilfredse med faciliteterne end de foreninger, der anvender kommunale faciliteter.

Kontrolvariablen foreningsalder er inkluderet som en kontinuert variabel med enheden ’antal år’. Foreningsstørrelse er inddelt i følgende seks kategorier, (1) færre end 50 medlemmer, (2) 50-99 medlemmer, (3), 100-199 medlemmer, (4) 200-499 medlemmer, (5) 500-999 medlemmer og (6) flere end 1.000 medlemmer. Inddelingen tager hensyn til, at Københavns Kommune har mange foreninger med få medlemmer, hvorfor intervallet er mindre i de første kategorier. Fælles for kontrolvariablene er det, at tidligere undersøgelser af foreningsidrætten har vist, at disse variable er vigtige forklarende variable for en lang række forhold relateret til foreningernes opbygning, ledelse og drift (fx Elmoose-Østerlund, Pedersen, & Ibsen, 2017; Laub, 2012; Thøgersen & Iversen, 2014).

De to sidste kontrolvariable beskriver foreningernes udbud af idrætsgrene. Variablen organiseringsform skelner mellem enstrengede foreninger (kodet ’0’) og flerstrengede foreninger (kodet ’1’). Forventningen vil være, at jo flere idrætsgrene en forening udbyder, desto større og mere forskelligartet facilitetsbehov – og dermed større udfordringer ift. faciliteter. Typen af idrætsgren(e), som idrætsforeningen udbyder, er inddraget som uafhængig variabel, da forskellige idrætsgrene stiller forskellige krav til faciliteter. I analyserne er der inddraget idrætsgrene, som stiller krav til klassiske udendørs idrætsfaciliteter, såsom fodboldbaner og tennisbaner, indendørs idrætsfaciliteter i form af klassiske idrætshaller, svømmehaller og skydefaciliteter og til sidst faciliteter, som er en del af byens åbne rum i form af kanaler og havneområder.

RESULTATER

I denne del af artiklen vil vi præsentere resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen, først ved at beskrive de københavnske idrætsforeningers svar på de spørgsmål, som handler om tilfredsheden med idrætsfaciliteterne, dernæst ved at teste de to opstillede hypoteser med udgangspunkt i de indsamlede data. Afsnittet bliver rundet af med en opsamlende analyse af hvilke faktorer, der har betydning for de københavnske idrætsforeningers tilfredshed med faciliteterne.

Idrætsforeningernes tilfredshed med faciliteterne

De københavnske idrætsforeningers tilfredshed med faciliteter har vi i dette afsnit operationaliseret som: 1) tilfredsheden med de faciliteter, foreningerne anvender og 2) om foreningernes behov for faciliteter bliver dækket. Tabel 2 viser fordelingen i tilfredsheden med de idrætsfaciliteter, som idrætsforeningerne benytter. Undersøgelsen finder, at to tredjedele (68%) af foreningerne er tilfredse eller meget tilfredse med de idrætsfaciliteter, de benytter, mens kun omkring hver sjette forening (17%) angiver at være utilfredse eller meget utilfredse.

Tabel 2: Fordeling i tilfredshed med idrætsfaciliteter

	Fordeling i procent	N
Meget utilfreds	4%	14
Utilfreds	13%	44
Hverken eller	15%	52
Tilfreds	55%	189
Meget tilfreds	13%	43
I alt:	100%	342

På trods af problemstillingen med facilitetsmanglen i Københavns Kommune, fremgår det af tabel 3, at mere end halvdelen af foreningerne (56%) er enige eller meget enige i, at de får dækket deres behov for faciliteter, mens godt hver fjerde forening (27%) er uenig eller meget uenig heri. Det kunne således se ud til, at der blandt en betydelig del af de foreninger, der angav at være tilfredse med de faciliteter, de benytter, eksisterer et behov for en større kapacitet.

Tabel 3: Fordeling i om faciliteterne dækker foreningens behov

	Fordeling i procent	N
Meget uenig	9%	33
Uenig	18%	62
Hverken eller	16%	54
Enig	45%	153
Meget Enig	11%	36
I alt:	101%	338

Tilfredsheden i de københavnske bydele

Tabel 4 viser korrelationen mellem tilfredsheden med idrætsfaciliteterne og den bydel, hvori foreningen har adresse. Undersøgelsen finder imod forventningen ingen statistisk signifikant korrelation mellem facilitetsdækningen i bydelene og tilfredsheden med faciliteterne.

I Indre By, hvor facilitetsdækningen er dårligst, er over halvdelen (61%) af foreningerne tilfredse eller meget tilfredse med idrætsfaciliteterne, mens det samme gør sig gældende for Vanløse, som er den bydel, der har den bedste facilitetsdækning. I Vanløse er det tilmed en tredjedel (33%) af foreningerne, som er utilfredse eller meget utilfredse med idrætsfaciliteterne mod kun en femtedel (20%) af foreningerne i Indre By.

Tabel 4: Korrelationen mellem bydelenes facilitetsdækning og tilfredsheden med de idrætsfaciliteter, som idrætsforeningerne benytter (N=342).

ALT TAGET I BETRAGTNING, HVOR TILFREDS ELLER UTILFREDS ER FORENINGEN MED DE IDRÆTSFACILITETER, SOM FORENINGEN BENYTTER.						
		Utilfreds	Hverken eller	Tilfreds	Total %	N
I hvilken bydel har foreningen adresse (sorteret efter stigende dækning af faciliteter)	Indre By	21%	18%	61%	100%	28
	Nørrebro	23%	8%	70%	100%	53
	Brønshøj/Husum	15%	22%	63%	100%	21
	Vesterbro	19%	24%	57%	100%	25
	Amager Vest	16%	32%	52%	100%	73
	Østerbro	14%	19%	67%	100%	27
	Amager Øst	19%	11%	69%	100%	36
	Valby	9%	6%	86%	100%	26
	Bispebjerg	8%	12%	81%	100%	35
	Vanløse	33%	6%	61%	100%	18
Total:		17%	15%	68%	100%	342

Note: Spearmans rho= 0,093 (***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05).

Tabel 5 viser korrelationen mellem bydeles facilitetsdækning og foreningernes vurdering af, hvorvidt de oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket. Undersøgelsen finder heller ikke her nogen statistisk signifikant korrelation mellem facilitetsdækningen, og hvorvidt foreningernes behov for faciliteter bliver dækket. Det ser således ikke ud til, at foreninger i bydele med en relativ lav facilitetsdækning oplever, at deres behov for idrætsfaciliteter i mindre grad bliver dækket sammenlignet med foreninger i bydele med en relativ høj facilitetsdækning.

Tabel 5: Korrelationen mellem bydelenes facilitetsdækning og oplevelse af hvorvidt foreningens behov for faciliteter dækkes.

		I HVILKEN GRAD ER FORENINGEN ENIG I, AT IDRÆTSFACILITETERNE DÆKKER FORENINGENS BEHOV				
		Uenig	Hverken eller	Enig	Total %	N
I hvilken bydel har foreningen adresse (sorteret efter stigende dækning af faciliteter)	Indre By	22%	11%	68%	101%	27
	Nørrebro	33%	15%	52%	100%	52
	Brønshøj/Husum	15%	27%	58%	100%	21
	Vesterbro	29%	19%	52%	100%	25
	Amager Vest	24%	24%	52%	100%	74
	Østerbro	31%	18%	51%	100%	26
	Amager Øst	36%	11%	53%	100%	36
	Valby	14%	9%	77%	100%	26
	Bispebjerg	15%	19%	65%	99%	35
	Vanløse	69%	6%	25%	100%	16
	Total:		28%	16%	56%	100%

Note: Spearmans rho= 0,013 (**p<0,001, **p<0,01, *p<0,05).

Ejerforholdets betydning for tilfredsheden

Undersøger vi først betydningen af ejerforhold for tilfredsheden med de faciliteter, foreningerne benytter, så viser tabel 6, at to tredjedele (66%) af de foreninger, der primært benytter kommunale faciliteter, er tilfredse eller meget tilfredse hermed, mens under en femtedel (18%) er utilfredse eller meget utilfredse. Samtidig viser tabellen, at godt tre ud af fire (77%) foreninger, der primært benytter egne, private eller selvejende faciliteter, er tilfredse eller meget tilfredse, mens kun godt hver tiende er utilfredse eller meget utilfredse.

Undersøgelsen finder, at der er en statistisk signifikant, om end svag, positiv korrelation mellem ejerforhold og tilfredsheden med idrætsfaciliteterne. Vi kan hermed bekræfte forventningen om, at de idrætsforeninger, der primært benytter egne eller private/selvejende idrætsfaciliteter, er mest tilfredse.

Tabel 7 viser korrelationen mellem ejerforhold på idrætsfaciliteterne, og hvorvidt foreningerne oplever, at deres behov for faciliteter dækkes. Selv om en større andel af de foreninger, der primært benytter egne, private eller selvejende faciliteter er enige eller meget enige i, at deres behov bliver dækket, (63%) end det er tilfældet blandt de foreninger, der primært benytter kommunale faciliteter (54%), så er forskellen ikke statistisk signifikant.

Tabel 6: Korrelationen mellem tilfredsheden med de idrætsfaciliteter, som idrætsforeningen benytter, og ejerforholdet af idrætsfaciliteterne (N=342)

ALT TAGET I BETRAGTNING, HVOR TILFREDS ELLER UTILFREDS ER FORENINGEN MED DE IDRÆTSFACILITETER, SOM FORENINGEN BENYTTER								
		Meget utilfreds	Utilfreds	Hverken eller	Tilfreds	Meget tilfreds	Total %	N
EJERFORHOLD	Kommunale Faciliteter	4%	14%	16%	55%	11%	100%	275
	Egne, private eller selvejende faciliteter	4%	8%	10%	58%	19%	100%	67
	Total:	4%	13%	15%	55%	13%	100%	342

Note: Chi²-værdien= 6,383, Cramer's V= 0,137. Spearmans rho= 0,121* (**p<0,001, **p<0,01, *p<0,05).

Tabel 7: Korrelationen mellem ejerforholdet på de idrætsfaciliteter, som foreningen primært benytter, og oplevelsen af hvorvidt deres behov dækkes eller ej (N=338)

I HVILKEN GRAD ER FORENINGEN ENIG I, AT IDRÆTSFACILITETERNE DÆKKER FORENINGENS BEHOV								
		Meget uenig	Uenig	Hverken eller	Enig	Meget enig	Total %	N
EJERFORHOLD	Kommunale Faciliteter	11%	19%	16%	45%	9%	100%	273
	Egne, private eller selvejende faciliteter	7%	17%	15%	46%	17%	102%	65
	Total:	10%	18%	16%	45%	11%	100%	338

Note: Chi²-værdien= 5,277, Cramer's V= 0,125. Spearmans rho= 0,104 (**p<0,001, **p<0,01, *p<0,05).

Faktorer med betydning for tilfredsheden

Det følgende afsnit indeholder en opsamlende analyse af hvilke faktorer, der har betydning for, hvorvidt foreningerne i Københavns Kommune er tilfredse med de faciliteter, de benytter, og med adgangen til faciliteter. I regressionsanalyserne er der, ud over de variable, vi har beskæftiget os med ovenfor, bydele og ejerforhold, inddraget centrale foreningskarakteristika: foreningsalder (år), foreningsstørrelse (antal medlemmer), organiseringsform (enstregen eller flerstregen) og hvorvidt foreningen udbyder en eller flere af elleve udvalgte idrætsgrene.

Tabel 8: Resultaterne fra en lineær regressionsanalyse med tilfredsheden med idrætsfaciliteterne som afhængig variabel (N=338)

	Ustandardiseret betakoefficient (bivariat)	Ustandardiseret betakoefficient (model)
Konstant		3,506***
Ejerforhold (egne, private eller selvejende)	0,264	0,331*
Foreningsalder	0,001	0,044
Foreningsstørrelse	-0,116**	-0,158**
Organiseringsform (flerstrengt)	-0,117	-0,123
<i>Bydele</i>		
Indre By (ref.)		
Nørrebro	-0,077	0,149
Brønshøj/Husum	-0,041	0,065
Vesterbro	-0,125	0,200
Amager Vest	0,252	0,031
Østerbro	0,081	0,225
Amager Øst	-0,042	0,166
Valby	0,453*	0,654**
Bispebjerg	0,273*	0,447
Vanløse	-0,333	-0,189
<i>Idrætsgrene</i>		
Badminton (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,279	0,266
Cykling (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,213	0,402
Fodbold (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,233	-0,206
Gymnastik (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,248	-0,118
Håndbold (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,277	-0,016
Kampsport (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,034	-0,094
Kano/kajak (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,075	-0,063
Skydning (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,217	-0,463
Svømning (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,067	0,295
Tennis (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,110	0,309
Volleyball (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,007	-0,087
Justeret R ²		0,043

***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05

Note: Der er testet for, men ikke fundet brud på forudsætningerne for lineær regression

Som det fremgår af tabel 8, er der i både den bivariate og den multiple regressionsanalyse en større tilfredshed med faciliteterne blandt de foreninger, der benytter egne, private eller selvejende faciliteter, end blandt foreninger, der anvender kommunale faciliteter. Det er dog værd at bemærke, at sammenhængen først bliver statistisk signifikant i den multiple analyse. Nærmere analyser viser, at det er samspillet med foreningsalder og organisationsform, der er med til at styrke sammenhængen i den multiple analyse. Derudover viser analysen, at idrætsforeninger i Valby er signifikant mere tilfredse med idrætsfaciliteterne end idrætsforeninger i Indre By, men at der herudover ikke er statistisk signifikante forskelle mellem bydelene. Endelig viser det sig, at foreningsstørrelse er negativt korreleret med

tilfredshed med faciliteterne, hvilket betyder, at jo flere medlemmer idrætsforeningen har, jo større utilfredshed er der med faciliteterne. Endelig er der i den multiple regressionsanalyse ingen forskelle i tilfredsheden med faciliteterne som følge af, om foreningerne udbyder en eller flere af de elleve udvalgte idrætsgrene. Der ses en lav forklaringskraft i regressionsmodellen på 4,1%, hvilket indikerer, at der er andre forhold end de medinddragede, der har indflydelse på tilfredsheden med idrætsfaciliteterne blandt foreningerne i Københavns Kommune.

Når vi i stedet undersøger faktorer med betydning for foreningernes oplevelse af, hvorvidt deres behov for faciliteter bliver dækket, finder vi en stærkere forklaringskraft af den opstillede model. Modellen forklarer således, som angivet i tabel 9, 18,4% af variationen i den afhængige variabel.

Tabel 9: Resultaterne fra en lineær regressionsanalyse med hvorvidt behovet for idrætsfaciliteter dækkes som afhængig variabel (N=334)

	Ustandardiseret betakoefficient (bivariat)	Ustandardiseret betakoefficient (model)
Konstant		3,814***
Ejerforhold (egne, private eller selvejende)	0,311	0,492**
Foreningsalder	-0,022	0,062
Foreningsstørrelse	-0,345***	-0,384*
Organiseringsform (flerstrengt)	-0,244	-0,046
<i>Bydele</i>		
Indre By (ref.)		
Nørrebro	-0,180	-0,155
Brønshøj/Husum	0,189	0,075
Vesterbro	-0,052	-0,076
Amager Vest	-0,094	-0,143
Østerbro	0,048	-0,103
Amager Øst	-0,166	-0,176
Valby	0,540**	0,446
Bispebjerg	0,189	-0,005
Vanløse	-0,957***	-0,877*
<i>Idrætsgrene</i>		
Badminton (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,391*	0,354
Cykling (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,090	0,311
Fodbold (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,391**	-0,235
Gymnastik (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,295	0,011
Håndbold (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,814**	-0,389
Kampsport (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,075	-0,147
Kano/kajak (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,346	0,372
Skydning (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,262	-0,249
Svømning (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,311	0,097
Tennis (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	-0,502	-0,249
Volleyball (0=udbyder ikke, 1=udbyder)	0,220	0,236
Justeret R ²		0,190

***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05

Note: Der er testet for, men ikke fundet brud på forudsætningerne for lineær regression

Som det var tilfældet i tabel 8, viser resultaterne i tabel 9, at de foreninger, der primært benytter egne, private eller selvejende faciliteter, i højere grad end foreninger, der primært benytter kommunale faciliteter, oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket. Af samme årsager som nævnt ovenfor er sammenhængen imidlertid udelukkende statistisk signifikant i den multiple regressionsanalyse. Når det gælder bydele, finder vi noget overraskende, at foreningerne i Vanløse, som er den bydel med den relativt bedste facilitetsdækning, i signifikant mindre grad end foreningerne i Indre By, den bydel med den relativt dårligste facilitetsdækning, oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket. Derudover finder vi i analysen ingen andre signifikante sammenhænge mellem facilitetsdækning og oplevelsen af, om behovene derfor bliver dækket. Vi genfinder den negative sammenhæng mellem foreningsstørrelse og oplevelsen af, at foreningernes behov bliver dækket. Med andre ord ser det ud til, at de største foreninger har sværere ved at få deres behov for faciliteter dækket. Endelig er der i den multiple regressionsanalyse ingen forskelle i foreningernes oplevelse af, hvorvidt deres facilitetsbehov bliver dækket som følge af, hvilke idrætsgrene foreningerne udbyder.

DISKUSSION OG KONKLUSION

Formålet med denne artikel har været at undersøge betydningen af de kommunale rammebetingelser for idrætsforeningernes tilfredshed med de københavnske idrætsfaciliteter. Et flertal på 68% af foreningerne var tilfredse eller meget tilfredse med de idrætsfaciliteter, som de benytter. Ligeledes erklærede 56% af foreningerne sig enige eller meget enige i, at facilitetsudbuddet dækker deres behov. Resultater der umiddelbart står i kontrast til de store udfordringer, som bl.a. Københavns Kommune italesætter på idrætsfacilitetsområdet. I hvert fald ser det ikke ud til, at de københavnske idrætsforeninger er meget mindre tilfredse end andre danske idrætsforeninger. Således viser et studie blandt alle danske idrætsforeninger foretaget i 2015, at 69% af foreningerne var tilfredse eller meget tilfredse med de faciliteter, de benytter. Samme andel oplevede, at deres behov for faciliteter blev dækket af det nuværende udbud (Elmose-Østerlund, Pedersen & Ibsen, 2017). Det er dog værd at bemærke forskellen mellem de 56% af københavnske idrætsforeninger, der oplever at deres behov for idrætsfaciliteter bliver dækket, og det generelle tal på 68%. En forskel som kunne indikere, at der i København er en større udfordring end i landet generelt med adgangen til idrætsfaciliteter.

Når det gælder betydningen af facilitetsdækningen i de ti københavnske bydele, fandt vi begrænset støtte til forventningen om, at tilfredsheden ville være størst i de bydele med den højeste facilitetsdækning. Konkret viste analyserne, at foreninger i Valby var signifikant mindre tilfredse med idrætsfaciliteterne end foreninger i Indre By, som ellers har den suverænt laveste facilitetsdækning. Resultaterne viste

ligeledes, at foreninger i Vanløse, som er den bydel med den bedste facilitetsdækning, i signifikant mindre grad end foreninger i Indre By oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket. En forklaring på sidstnævnte kan være, at Vanløse adskiller sig fra de andre bydele ved at have flere store idrætsanlæg, eksempelvis Grøndal MultiCenter og Bellahøj Svømmestadion. En stor del af idrætsfaciliteterne i Vanløse er placeret i disse anlæg, som også bliver brugt af private borgere (Finderup, 2018). Således er det sandsynligt, at facilitetsdækningen nok er bedre i Vanløse, men at foreningerne ikke oplever det således, da en betydelig del af tiden i faciliteterne går til private borgere. En mulig grund til, at vi ikke generelt finder en positiv korrelation mellem facilitetsdækning og tilfredshed med faciliteter blandt foreningerne, sådan som Thøgersen og Iversen (2014) gjorde blandt alle landets idrætsforeninger, kan være de begrænsede afstande mellem de københavnske bydele. De relativt små afstande inden for Københavns Kommune er således ikke sammenlignelige med afstandene på tværs af kommunegrænser i Danmark, som var omdrejningspunktet i Iversen og Thøgersens analyse. Det er således sandsynligt, at de relativt små afstande gør, at de københavnske idrætsforeninger i mindre grad påvirkes af forskellene i facilitetsdækningen mellem bydelene.

Endelig bekræfter undersøgelsens resultater i overvejende grad forventningen om, at foreninger, der primært benytter deres egne, private eller selvejende faciliteter, er mere tilfredse med faciliteterne og i højere grad oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket, end de foreninger der primært benytter kommunale faciliteter. Dog skal der tages forbehold for, at analyserne fandt relativt svage og overvejende insignifikante sammenhænge i de bivariate analyser, men at sammenhænge blev stærkere og statistisk signifikante i de multiple regressionsmodeller. Det er i samspillet med andre variable (i dette tilfælde foreningsalder og organiseringsform), at ejerforholdets betydning bliver signifikant i en statistisk forstand. Ikke desto mindre viser analyserne, at de generelle tendenser, som Elmoose-Østerlund, Pedersen og Ibsen (2017) fandt i deres studie, kan genfindes blandt foreningerne i Københavns Kommune. Årsagerne til at foreninger, der primært benytter deres egne, private eller selvejende faciliteter, er mere tilfredse og i højere grad får dækket deres behov, kan skyldes, at de i højere grad har indflydelse på faciliteternes stand, og at de har større mulighed for at booke aktivitetstid efter behov. De foreninger, der primært benytter kommunale faciliteter, vil således oftere være afhængige af at skulle tilpasse sig andre foreninger og aktiviteter, som de kommunalt ejede faciliteter ofte skal rumme.

Hvorfor er de københavnske idrætsforeninger så tilfredse?

Samlet set tegner undersøgelsen et billede af idrætsforeninger i Københavns Kommune, som ikke er væsentligt forskelligt fra idrætsforeninger i resten af landet, når det gælder tilfredsheden med og behovet for idrætsfaciliteter og forklaringerne herpå (herunder betydningen af ejerforhold). Det til trods for, at facilitetsdækningen i Københavns Kommune er den dårligste i landet målt på antal indbyggere pr. facilitet (Storm & Rask, 2017). Forklaringerne herpå kan være mange, men her skal vi blot beskæftige os med tre forhold, som kan udgøre en del af forklaringen på tilfredshedsniveauet.

Det første forhold har med foreningernes forventninger og den deraf følgende tilfredshed at gøre. Således ved vi fra den generelle litteratur om organisationsforandringer, at de organisationer, som er gode til at tilpasse sig omgivelserne og ændringerne deri, er mere succesfulde og levedygtige (Slack & Parent, 2006). Med

udgangspunkt heri kunne man forestille sig, at der blandt de københavnske idrætsforeninger er en høj andel af foreninger, der har lært at leve med et begrænset udbud af faciliteter. De har som følge heraf begrænsede forventninger til kvaliteten og især udbuddet af faciliteter, hvorfor de er overvejende tilfredse med de faciliteter, som de får stillet til rådighed. Foreningerne har måske endda indstillet deres ambitioner og aktivitetsudbud efter de forhåndenværende forhold og tænker derfor ikke på, at foreninger i andre dele af landet er bedre stillet, særligt når det gælder udbuddet af faciliteter.

Det andet forhold relaterer sig til tilstanden blandt det mindretal af foreningerne, som ikke er tilfredse med deres faciliteter og som ikke oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket. En ting er således, at det 'kun' er 18% og 27% af de københavnske idrætsforeninger, der er utilfredse eller meget utilfredse med henholdsvis kvaliteten og udbuddet af idrætsfaciliteter, noget andet er betydningen af denne utilfredshed for de aktiviteter, som foreningerne udbyder. Således er det ikke ud fra denne undersøgelse muligt at sige noget om, hvorvidt den lavere tætthed af faciliteter i Københavns Kommune resulterer i færre og dårligere tilbud fra foreningsidrætten til kommunens borgere. Imidlertid viser en rapport fra DGI, at mere end halvdelen af de københavnske børneforældre har oplevet, at deres børn enten stod eller står på venteliste til at dyrke en idrætsaktivitet (Kirkegaard, 2018). Selv om rapporten ikke indeholder sammenligninger med resten af landet, så viser den, at foreningsidrætten i Københavns Kommune – trods den udbredte tilfredshed med faciliteterne blandt et flertal af de københavnske idrætsforeninger – ikke har tilbud nok til at matche efterspørgslen blandt kommunens borgere.

Det tredje forhold vedrører det faktum, at tilfredsheden og oplevelsen af, at foreningernes behov for faciliteter bliver dækket, falder signifikant med foreningsstørrelsen. Det er med andre ord de største foreninger, der oplever de største udfordringer. Da 70% af foreningerne i vores undersøgelse har færre end 200 medlemmer, kunne den relativt høje grad af tilfredshed blandt de københavnske idrætsforeninger hænge sammen med den høje andel af små foreninger.

Brugertilfredshed

Selv om denne artikel beskæftiger sig med facilitetsdækningens betydning for idrætsforeningernes tilfredshed med faciliteterne, forekommer det relevant også at inddrage brugertilfredshedsaspektet. Studier af brugertilfredshed udgør et vigtigt supplement til resultaterne fra de foreningsspecifikke studier, hvor brugerne – både foreningsorganiserede og ikke-foreningsorganiserede – ikke kommer til orde. Københavns Kommunes Kultur- og Fritidsforvaltning foretog i 2012 en undersøgelse af brugen og tilfredsheden med Københavns Kommunes biblioteker, kulturhuse og idrætsanlæg og fandt, at over 94% af brugerne af de kommunale idrætsfaciliteter – både indendørs og udendørs – var tilfredse eller meget tilfred-

se. Undersøgelsen viste desuden, at der har været en mindre vækst i andelen af tilfredse eller meget tilfredse brugere fra de første målinger i 2006 (Laursen & Sørensen, 2012). Resultaterne viser, at det ikke alene er blandt idrætsforeningerne i Københavns Kommune, at der er en stor tilfredshed med idrætsfaciliteterne. Brugere er generelt meget tilfredse, og det gælder både de foreningsorganiserede og ikke-foreningsorganiserede.

Metodiske begrænsninger og inspiration til fremtidige studier

Det er værd at bemærke, at spørgeskemaundersøgelsen blandt de københavnske idrætsforeninger blev forsøgt gennemført som en populationsundersøgelse, men at det ikke var muligt at fremskaffe kontaktoplysninger på 7% af foreningerne. Det kan derfor ikke udelukkes, at der kan være forekommet en utilsigtet systematisk udelukkelse af foreninger med samme karakteristika. De samme overvejelser er relevante, når det gælder undersøgelsens svarprocent på 39%. Den gruppe af de inviterede foreninger, som ikke har besvaret spørgeskemaet, kan således skille sig ud fra den, der har svaret, når det gælder bl.a. tilfredsheden med faciliteter. Da der ikke foreligger populationsoplysninger om tilfredsheden med faciliteter blandt de københavnske idrætsforeninger, er det ikke muligt at slutte om og i hvilken grad, dette udgør et problem for undersøgelsen og konklusionerne i artiklen. Bortfaldsanalysen på foreningsstørrelse viste imidlertid, at foreninger med færre end 100 medlemmer er underrepræsenterede i undersøgelsen, hvor de udgør 55% af foreningerne, mens de i populationen udgør 73% af foreningerne. I og med at analyserne viser, at tilfredsheden med faciliteter falder med foreningsstørrelse, kunne det indikere, at denne undersøgelse potentielt indeholder en overrepræsentation af utilfredse foreninger.

For at opnå en mere nuanceret forståelse for idrætsforeningernes trivsel i København, ville kvalitative interviews kunne benyttes. Det ville eksempelvis kunne øge forståelsen for udfordringernes lokale beskaffenhed og de mulige årsagssammenhænge mellem de kommunale rammebetingelser for idrætsforeningerne og deres oplevede tilfredshed. Endvidere ville der med fordel, kunne gennemføres fremtidige kvalitative studier af, hvordan foreningerne oplever samarbejdet med og kontakten til kommunen, administrative systemer såsom bookingsystemets anvendelighed, som også må antages at have stor indflydelse på foreningernes tilfredshed.

REFERENCER

- Borch, M., Fester, M., Kirkegaard, K.L., Gottlieb, P., & Gudnitz, J. (2013). Idrætsforeninger i Danmark – rammer og vilkår. Brøndby: Danmarks Idrætsforbund. Hentet fra: https://www.dif.dk/da/politik/nyheder/analyser/kommuner/idraetsforeninger_i_danmark
- Eime, R.M., Harvey, J., Charity, M.J., Casey, M., Westerbeek, H., & Payne, W.R. (2017). The relationship of sport participation to provision of sports facilities and socioeconomic status: a geographical analysis. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 41(3), 248-255.
- Elmose-Østerlund, K. & Iversen, E. B. (2019). Do public subsidies and facility coverage matter for voluntary sports clubs? *Sport Management Review*. Manuscript accepted for publication.
- Elmose-Østerlund, K., Pedersen, M.R.L., & Ibsen, B. (2017). Foreningsidrætten anno 2015 – status og udviklingstendenser. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, SDU. Hentet fra: http://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/c_isc/nyt_cisc/foreningsidraetten
- Eskelund, Klaus (2017). Den Københavnske Idræt. København: Københavns Kommune.
- Fester, M. (2017). Idrætsforeningernes rammer og vilkår 2017. Brøndby: Danmarks Idrætsforbund. Hentet fra: https://www.dif.dk/da/politik/nyheder/analyser/kommuner/idraetsforeninger_i_danmark
- Finderup, A. (2018). Idrætten og Vanløse – en borgerundersøgelse om idræt og motion i Vanløse. Vanløse: Vanløse Lokaludvalg. Hentet fra: <http://www.vanloeselokaludvalg.kk.dk/wp-content/uploads/2018/01/Idrætten-Vanløse.pdf>
- Fowler, F. J. (2012). *Survey research methods*. Thousand Oaks, California: Sage. 5. udgave.
- Hallmann, K., Wicker, P., Breuer, C., & Schüttoff, U. (2011). Interdependency of sport supply and sport demand in German metropolitan and medium-sized municipalities – findings from multi-level analyses. *European Journal for Sport and Society*, 8(1-2), 65-84.
- Hallmann, K., Wicker, P., Breuer, C., & Schönherr, L. (2012). Understanding the importance of sport infrastructure for participation in different sports - findings from multi-level modeling. *European Sport Management Quarterly*, 12(5), 525-544.
- Ibsen, B. (1996). Det offentlige og idrætten. I E. Trangbæk, J. Hansen, & N.K. Nielsen (red.), *Dansk idrætsliv 2: Velfærd og fritid* (pp. 111-130). Viborg: Olesen Offset.
- Ibsen, B. (2006). *Dansk idrætspolitik. Mellem frivillighed og styring*. København: Idrættens Analyseinstitut. Hentet fra: <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/dansk-idraetspolitik/2ca7c7c7-29a1-4d8f-b7d3-97af00c0618d>
- Ibsen, B. et al. (2016). *Sports club policies in Europe*. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, SDU. Hentet fra: http://www.sdu.dk/en/om_sdu/institutter_centre/c_isc/forskningsprojekter/sivsce/sivsce_publications
- Kirkegaard, K. L. (2018). *State of the City. Hvordan udvikler vi idrætten i hovedstadsområdet? København: DGI Storkøbenhavn*. Hentet fra: <http://www.dgi.dk/foreningsledelse/min-landsdelsforening/dgi-storkoebenhavn/projekter/state-of-the-city>

- Københavns Kommune (2013). Københavnerne kulturvaner. Københavns Kommune. <https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/daf2aec4-5b43-476f-8e15-6ea17ccaa115/f7fc9fbc-cofb-4f5e-af81-738dbed8d273/Attachments/10365294-10143869-5.PDF>
- Københavns Kommune (2017). Fakta ark befolkning efter bydel 1.1.2017. København: Økonomiforvaltningen. Hentet fra: https://www.kk.dk/sites/default/files/befolkning_efter_bydel_og_areal_2018.pdf
- Laub, T. B. (2012). Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Laub, T. B. (2013). Danskernes motions- og sportsvaner 2011. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Laursen, A. H. & Sørensen, M. (2012). Undersøgelse af brug og tilfredshed på Københavns Kommunes biblioteker, kulturhuse og idrætsanlæg. Københavns Kommune Kultur- og Fritidsforvaltningen.
- Olsen, H. (2006). Guide til gode spørgeskemaer. København: Socialforskningsinstituttet.
- O'Reilly, N., Berger, I. E., Hernandez, T., Parent, M. M., & Séguin, B. (2015). Urban sports-capes: An environmental deterministic perspective on the management of youth sport participation. *Sport Management Review*, 18(2), 291-307.
- Petersen, E. N. & Schaffalitzky De Muckadell, C. (2014). Videnskabsteori – lærebog for sundhedsprofessionelle. København: Gads Forlag.
- Pilgaard, M. & Nielsen, C. G. (2017). Idræt i danske kommuner – betydningen af facilitetsdækning og kommunale udgifter til idræt for foreningsdeltagelsen. København: Idrættens Analyseinstitut. Hentet fra: <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/idraet-i-danske-kommuner-arbejdsrapport/c5d9c521-8d36-41aa-8352-a8d90096516d>
- Slack, T. & Parent, M. M. (2006). Understanding sport organizations. The application of organization theory. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Storm, R. K. & Rask, S. (2017). Det Københavnske Idrætsliv – en vidensoversigt. København: Idrættens Analyseinstitut. Hentet fra: <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/det-koebenhavnske-idraetsliv-en-vidensoversigt/792dbe8e-ab19-4f4b-b0a1-a7c-900785bed>
- Thøgersen, M. og Iversen, E.B. (2014). Den kommunale støtte til idrætsforeninger. I Eskelund, K. og Skovgaard, T. (red.). *Samfundets idræt* (pp. 57-98). Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Toft, J. & Jensen, S.P. (2017). Idrætsfaciliteter i Danmark 2017. København: Idrættens Analyseinstitut. Hentet fra: <http://www.idan.dk/vidensbank/udgivelser/idraetsfaciliteter-i-danmark-2017-noegletal-fra-facilitetsdatabasendk/3c40793b-4288-4f33-a330-a811009d6daf>
- Wicker, P., Hallmann, K., & Breuer, C. (2013). Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models. *Sport Management Review*, 16(1), 54-67.

RESUMÉ

Københavns Kommune er den danske kommune, der har den dårligste dækning af idrætsfaciliteter. Denne artikel undersøger, med udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse blandt 350 københavnske idrætsforeninger, tilfredsheden med idrætsfaciliteterne, herunder om foreningerne oplever, at deres behov for faciliteter bliver dækket. Vores forventninger var, (1) at tilfredsheden ville være størst i bydele med den bedste facilitetsdækning, og (2) at de foreninger, der benytter egne faciliteter, ville være mest tilfredse. Analyserne kunne imidlertid kun entydigt bekræfte den anden af de opstillede forventninger. Hele 68% af idrætsforeningerne tilfredse med faciliteterne, og 56% var enige i, at de får dækket deres facilitetsbehov. Vi fandt (1) ingen sammenhæng mellem facilitetsdækning i bydelene og foreningernes tilfredshed. Endelig fandt vi, (2) at de foreninger, der benytter egne idrætsfaciliteter, var signifikant mere tilfredse med idrætsfaciliteterne end dem, der benyttede kommunalt ejede faciliteter.

TANJA RITT VESTERGAARD

tanja.r.vestergaard@gmail.com

Cand.scient. i Idræt og Sundhed (2018) ved Syddansk Universitet.

Mine primære interesseområder er idræt og fysisk aktivitet med fokus på mennesker med særlige behov og gerne i en foreningsrelateret kontekst.

LINE DAMKJÆR KRUSE

kruse@line-kruse.dk

Cand.scient. i Idræt og Sundhed (2018) ved Syddansk Universitet.

Mine primære interesseområder er foreningsorienteret idræt, og udvikling af idrætstilbud, som understøtter foreningsidrætten.

KARSTEN ELMOSE-ØSTERLUND

kosterlund@health.sdu.dk

Lektor, Ph.d., Institut for Idræt og Biomekanik ved Syddansk Universitet.

Mine primære forskningsinteresser er den foreningsorganiserede idræt, civilsamfundet, frivilligt arbejde og relaterede emner. Min ph.d. undersøgte foreningsidrættens sociale kvaliteter, og senest har jeg været projektleder for en undersøgelse af social integration og frivillighed i idrætsforeninger i ti europæiske lande.